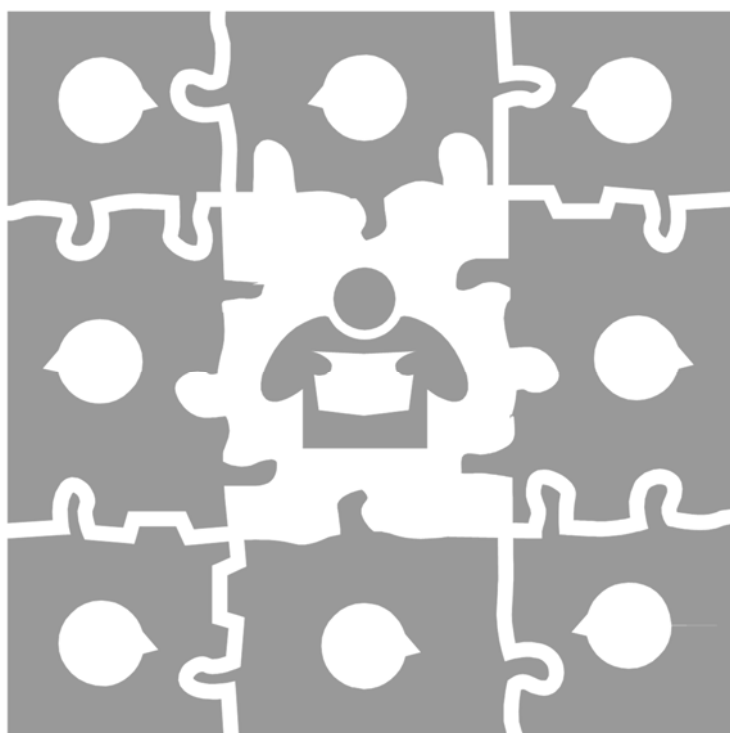

Odla säkerhetskultur

RÄTT INSTÄLLNING GÖR HALVA JOBBET

SÄKERT FÖR INVÅNARE, PERSONAL OCH MATERIEL

SÄKERHETSKULTUR HANDLAR OM ATTITYDER TILL RISKER

Säkerhetskultur betecknar förhållningssätt och attityder som en organisation och dessa anställda har till risker.

God säkerhetskultur innebär att alla bidrar till att minska risker och sårbarheter, såväl på arbetsplatsen som i samhället.

Ytterst handlar säkerhetsarbete om allas kompetens att hantera både vardagssituationer och extraordinära händelser så bra som möjligt.

God säkerhetskultur i organisationer kan bidra till att vi undviker olyckor, stora som små.

När ett planerat skeende inte förlöper som förväntat, så kan det innebära risk för att något farligt ska inträffa.

Det kan vara en omvälvande katastrof, men oftare

- Felmedicinering
- Stopp i data- eller telefonsystem
- Hot och våld mot patienter, personal eller förtroendevalda
- Trafikproppar
- Fel ingredienser i patientmat

Det kan också vara att någon nästan trillar och slår sig – även det tar man på allvar, funderar över och försöker förhindra där god säkerhetskultur råder. Säkerhetsarbete går ut på att förebygga, förhindra, hantera och lära när något ändå sker.

FÖRE Förebyggande säkerhetsarbete – att föreställa sig vad som kan hända och försöka förhindra det – är väl använd tid. Det handlar exempelvis om att genomföra riskanalys, sårbarhetsanalys, krishanteringsplan, utbildning, övning och övervakning av risker.

UNDER När något oönskat redan inträffat gäller det att hantera den situation som uppstått och om att minimera konsekvenserna, genom att sätta in de personella och materiella resurser som situationen kräver. Krishantering underlättas genom tidigare planering och övning.

EFTER När det akuta skedet av den oönskade händelsen förlupit, handlar säkerhetsarbetet om att återuppbygga och förhindra att samma sak inträffar igen. Då genomförs avvikelserapportering, avvikelseanalys och utvärdering. Det är viktigt att lära av det inträffade och att kunskaperna inte stannar hos de direkt inblandade, utan sprids i och tas upp av organisationen.

Säkerhetsarbetet bör ses som en cyklisk process:
PLANERA – AGERA – KONTROLLERA – ÅTGÄRDA
Det ska ständigt pågå.

God säkerhetskultur främjar effektivt lärande av både inträffade och potentiella olyckor och god säkerhetskultur stärker i sin tur säkerheten.

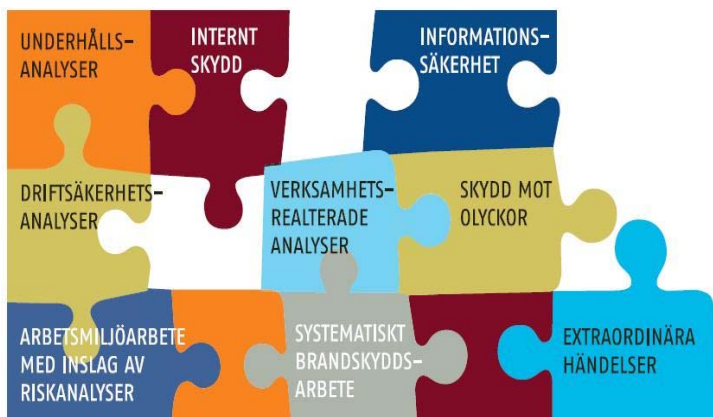
I en god säkerhetskultur jagar man inte syndabockar, utan hellre chanser att lära sig hantera risker.

SÄKERHETSARBETE I VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Patienter, studerande, besökande, förtroendevalda och personal ska vara trygga i regionens lokaler och verksamheter.

Regionens säkerhetsarbete regleras genom en säkerhetspolicy, reglementen, riktlinjer, anvisningar, instruktioner, politiska beslut kring ledningssystem och patientsäkerhet samt brandskyddsstandard.

Regionens strategi innefattar ett enhetligt arbetssätt för att identifiera säkerhetskomponenter och säkerhetsprocesser. Detta innebär att verksamheterna identifierar tänkbara oönskade händelser, bedömer sannolikheten att de ska inträffa och vilka konsekvenserna kan bli. Den kunskap och erfarenhet som redan finns i regionen om riskanalyser och krishantering är en viktig bas för fortsatt säkerhetsarbete.

Västra Götalandsregionen samarbetar i säkerhetsfrågor med forskare vid universitet och högskolor.

Regionen anordnar kurser om riskhantering och har genomfört mätningar av säkerhetskulturen inom flera av regionens verksamheter. Mätningarna har skett genom frågor till anställda om deras uppfattning om graden av lärande, rapportering, flexibilitet, rättvisa, attityder, beteenden, kommunikation, riskmedvetenhet och arbetsförhållanden, som gäller på deras arbetsplatser.

Undersökningarna mäter säkerhetskulturen både kvantitativt och kvalitativt, ur såväl organisations-, säkerhets- som medarbetarperspektiv.

Varje aspekt av säkerhetskulturen har delats upp i delfrågor, bland annat:

ARBETSSITUATIONEN Trivs du med arbetet? Får du tillräckligt stöd? Finns det tillräckligt med personal?

FLEXIBILITET Värdesätts alla kunskaper? Får den lämplige lösa de problem som uppstår? Får man föreslå förändringar inom annans revir? Tillfrågas du om problemlösning? Uppmuntras förslag?

KOMMUNIKATION Får ni tillräcklig information i rätt tid? Klara instruktioner? Snackar du säkerhet med kollegor? Vet du vem man ska tala säkerhet med?

RAPPORTERANDE Får du tillräcklig information om tillbud och olyckor, utrustning, arbetsrutiner? Får man säga vad man tycker om säkerheten? Kan man rapportera anonymt? Rapporterar du tillbud du är med om? Lyssnar chefen? Lyssnar ledningen?

RÄTTVISA Accepteras misstag? Bedöms misstag rättvist? Är folk rädda för att få skulden? Ligger du lågt av rädsla för fel? Får säkert arbete credit? Påpekas osäkra arbetsmetoder? Beröms den som påpekar säkerhetsbrister? Jagas syndabockar?

LÄRANDE Talar ni om tillbud? Åtgärdas säkerhetsbrister? I rimlig tid? Följs de upp? Förbättras säkerheten bara när något gått fel eller även annars?

BETEENDEN Talar ni om hur arbetet kan bli säkrare? Uppmuntras ordning och reda? Arbetar ni säkert? Fungerar regler och rutiner för säkerheten? Pressas du till genvägar i arbetet?

ATTITYD Jobbar ledningen för god säkerhet? Gör avdelningsledningen det? Arbetar dina arbetskamrater för god säkerhet? Lönar det sig att prata om och lära av tillbud? Uppmuntras säkert arbete? Tycker din chef att säkerhet är viktigt?

UPPFATTNING Jobbar ni säkert? Riskerar du skadas? Kan du påverka säkerheten på jobbet? Riskerar andra skadas?

Enkätresultaten sammanställs och deltagarna uppmuntras till diskussion: Behöver något åtgärdas direkt? Vad behöver vi bli bättre på?

På flera ställen noterades högre värden för variabeln attityd och lägre för lärande. Något att fundera över. Nya enkäter planeras på samma arbetsplatser, för att följa utvecklingen av säkerhetskulturen.

SÄRSKILT ANSVAR I LEDARSKAPET

Säkerheten är en av ledarskapets ansvar. Det understryks bland annat av flera lagar och de påföljder som stadgar, exempelvis Lex Maria, Arbetsmiljölagen, Jämställdhetslagen och Lagen om extraordinära händelser.

Verksamhetsledningen ska befästa och samordna aktiviteter inom säkerhetsområdet och införliva dessa med andra metoder att leda och styra verksamheten.

Att väcka och vidmakthålla intresset för säkerhetsfrågor är en prioriterad ledarskapsfråga. Klimatet på arbetsplatserna ska vara sådant att alla medarbetare engagerar sig i verksamhetens säkerhet. Chefen ska se till att det finns framförhållning, förebyggande verksamhet, planering och kunskap om säkerhetsfrågor i hela personalen.

Lex Maria har bidragit till att alla tillbud inom vården utreds. Trafik- och annan lagstiftning drar också upp gränserna för straffbart agerande.

Men i grunden måste det finnas ett större intresse för att lära av inträffade skeenden, än att utse syndabockar. Många oönskade händelser orsakas inte av enstaka individer, utan snarare av ett antal samverkande omständigheter. Av tanklöshet, trötthet, brist på engagemang, okunskap, initiativlöshet.

Engagemang och initiativ ska uppmuntras.

Enligt lag ska regionen – och därmed varje verksamhetsledning:

- Ha god kunskap om risker, sårbarheter och konsekvenser
- Ha en plan för hur risker och sårbarhet ska minskas
- Ha en plan för hantering av en extraordinär händelse
- Ha god förmåga att hantera en extraordinär händelse

Så mycket säkerhetsarbete som möjligt ska ske innan en oönskad händelse inträffat – och därmed förhindra flertalet.

REGIONENS STRATEGI FÖR SÄKERHET

Förebygga lidande, skador och kostnader

- Riskmedveten personal utbildas
- Systematisk avvikelshantering, risk- och sårbarhetsanalyser

Säkerhetsarbetet – en ledningsfråga

- Resurser avsätts för effektivt säkerhetsarbete
- Handlingsplaner för säkerhet på basis av risk- och sårbarhetsanalyser

Säkerhet i fastigheter – el, vatten

- Västfastigheter ansvarar
- Systematiskt brandskyddsarbete

Andra tekniska skyddsåtgärder – IT mm

- Regionservice ansvarar

Risk- och krishantering, handlingsplaner

- Förvaltningschef etablerar en ändamålsenlig risk- och krishanteringsorganisation samt handlingsplan för säkerhetsarbetet

Allt bättre säkerhetskultur

- All personal informeras
- Gemensamt system för mätning och uppföljning av säkerhetskulturen

Lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, stadgar att kommuner och landsting ska minska sårbarheten, samt förebygga och kunna hantera kriser.

I lagtexten används begreppen "normalt", "extraordinära omständigheter" respektive "höjd beredskap och krig".

Samhället måste fungera och ta ansvar för svaga grupper.

Denna förmåga att hantera och ta ansvar i kris beställer staten av landsting och kommun genom nya lagen.

Lagen kräver:

- Risk- och sårbarhetsanalyser
- Plan för extraordinära händelser
- Krisledningsnämnd
- Utbildning och övning
- Rapportering till staten

TESTA ER SÄKERHETSKULTUR

Gå igenom den här checklistan, så får du en uppfattning om hur långt ni har kommit med säkerhetskulturen på er arbetsplats. Diskutera frågorna med dina arbetskamrater.

Fundera lite extra om du svarar nej på någon av frågorna och kontakta gärna den person som ansvarar för säkerhetskulturen.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SÄKERHETSKULTUR

	JA	NEJ
Jag anser att jag har den kompetens som behövs för att utföra mitt arbete	☐	☐
Jag hinner med mina arbetsuppgifter under ordinarie arbetstid	☐	☐
Jag har rätt material och utrustning för att utföra mitt arbete	☐	☐
Min arbetsbelastning är acceptabel	☐	☐
Våra chefer prioriterar alltid säkerheten före produktiviteten	☐	☐
Jag får i allmänhet den hjälp jag behöver i mitt arbete	☐	☐
Jag känner förtroende för de människor jag arbetar med	☐	☐

LEDNINGENS ANSVAR

Min chef beaktar alla förslag till hur vi kan arbeta bättre och säkrare	☐	☐
På vår arbetsplats råder rak och öppen kommunikation	☐	☐
Bemanningen är alltid tillräcklig för patientsäkerheten	☐	☐
Det är lätt att finna den information som behövs i den dagliga verksamheten	☐	☐
Kommunikationen på arbetsplatsen är rak, tydlig och tillräcklig	☐	☐
Det är ordning och reda inom vår verksamhet	☐	☐

RAPPORTERING OCH LÄRANDE

Vi utvärderar systematiskt vårt arbete	☐	☐
Jag vet hur man rapporterar avvikelser	☐	☐
Jag fick bra introduktion innan jag började med mina nuvarande arbetsuppgifter	☐	☐
Inför nya arbetsmetoder får vi alltid bra utbildning	☐	☐
Jag rapporterar avvikelser även om ingen tagit skada	☐	☐
Våra chefer uppmuntrar oss att rapportera risker, även om inget hänt	☐	☐
Jag tycker att det känns meningsfullt att rapportera avvikelser	☐	☐

ATTITYDER TILL SÄKERHET

Jag tror att många små misstag på en arbetsplats är farligare än en individs felgrepp	☐	☐
Mina arbetsuppgifter är av betydelse för patientsäkerheten	☐	☐
Vi pratar ofta om patientsäkerhet inom vår verksamhet	☐	☐
De flesta arbetsuppgifter på ett sjukhus påverkar patientsäkerheten	☐	☐
Även leverantörer påverkar en verksamhets säkerhet	☐	☐

NÅGRA EXTRA FRÅGOR TILL DIG SOM ÄR CHEF

	JA	NEJ
Jag anser att mina medarbetare har tillräcklig kompetens för sina uppgifter	☐	☐
Vi har rätt material och utrustning för att utföra vår verksamhet	☐	☐
Jag prioriterar alltid säkerheten före produktiviteten	☐	☐
Mina medarbetares arbetsbelastning är acceptabel	☐	☐
Jag beaktar alla förslag till hur vi kan arbeta bättre och säkrare	☐	☐
Bemanningsnivån är alltid tillräcklig för patientsäkerheten	☐	☐
Jag satsar på introduktion för nyanställda och före nya arbetsmetoder	☐	☐
Jag uppmuntrar personalen att rapportera risker och avvikelser, även om inget hänt	☐	☐
Jag tar all avvikelserapportering på allvar	☐	☐
Allas arbetsuppgifter är av betydelse för patientsäkerheten	☐	☐

MER INFORMATION

Ytterligare information i säkerhetsfrågor får du på din förvaltnings intranätsplats.

Du kan också besöka regionala säkerhetsfunktionens intranätsplats intra.vgregion.se/sakerhet eller – om du inte har tillgång till intranätet – den externa sidan www.vgregion.se/sakerhet

**VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN**
REGIONKANSLIET